

HÖVDINGAR HITTAST

EFTIR REGIN Í LIÐ

(SJÓNLEIKUR Í 3. TÁTTUM FRÁ ÁRINUM 1001)

er útkomin og fæst í bókasöluum ella hjá útgevaranum
R. Rasmussen, Færoya Fólkháskúli.

Upplagið er birt 450.
Prísurinn er 2 krónur.

Folkforbúndet og Monroe-Doktrinen.

Folkforbúndet stíllis ofte í det smaa overfor vanskellige Problemer. Nu har for Eksempel den lille mellemamerikanske Republik Costa Ricas Regering forespurgt i Genève, hvorledes man skulde opfatte Monroe-Doktrinen, og hvorledes dens juridiske internationale Virkninger kunde tænkes at være under en vanskellig Konflikt. Præsident Monroes Doktrin, hvis Hovedmoment er Amerikas, det samlede Nord- og Sydamerikas, højtidelige Erklæring om ikke at ville finde sig i nogen Indblanding fra Europas Side, omtales i Folkforbúndets Parag. 21, hvor den gives en international juridisk Karakter, naturligvis fordi den siden Versailles-Fredens Underskrift har været anerkendt som en Slags amerikansk Grundlov.

Man forstaa nu, at Folkforbúndet har været stillet overfor en lidt pinlig Opgave ved at skulle svare paa Costa Ricas Forespørgsel. Paa den ene Side maatte man passe paa, ikke at støde Nordamerika, som man stadig haaber paa en skønne Dag vil indtage sit Sæde i Genève. Og paa den anden Side havde man den Pligt at fastholde Princippet om Folkforbúndets universelle Karakter, som sikrer alle sine Medlemmer de samme Retigheder og de samme Garantier. Det gik jo ikke an i Princippet at begrænse Forbúndets Aktion til den Verden, der ikke falder ind under Panamerika.

Folkforbúndets Svar har derfor været meget forsigtigt. Det undgaar omhyggeligt at give nogen Definition af Monroe-Doktrinen, som Costa Rica havde forlangt.

Men det understreger dog det uomgaaelige Princip, at en amerikansk Stat, som er Medlem af Folkforbúndet, ikke under en eventuel Konflikt, hvor dette er mobiliseret, kan paaberaabe sig Monroe-Doktri-

nen, og derved unddrage sig nogle eller en enkelt af de Forpligtelser, den paagældende Magt havde indgaaet ved at underskrive Folkforbúndspagten.

I Princippet eksisterer der i Virkeligheden intet Modsetningsforhold mellem Monroe-Doktrinen og Folkforbúndspagten for de amerikanske Staters Vedkommende, der er Medlemmer, idet allerede Pagtens § 20 fastsætter, at alle tidligere Aftaler og Forpligtelser, der ikke falder ind under Pagtens Bestemmelser, bortfaldet, lovrigt anerkendes ikke Monroe-Doktrinen i Parag. 21, den omtales kun som værende i Samklang med Pagten, forsaavidt den ønsker at opretholde den internationale Fred.

Alt dette er jo meget godt. Og intet Spørgsmaal vilde have rejst sig herom, hvis kun den store amerikanske Doktrin endnu eksisterede, saaledes som Præsident Monroe i sin Tid har formuleret den. Men det er ikke ubeekendt, hvordan den er blevet forskudt over i et andet Plan, paa Grund af Forholdene, og navnlig under Udviklingen af de forenede nordamerikanske Staters vældige Magt. I Begyndelsen drejede Sagen sig om at forhindre, at amerikanske Lande i Fremtiden blev Genstand for europæiske Magters Kolonisation, og i saa Henseende havde de smaa sydamerikanske Stater megen Nytte af det store U. S. A.s Protektion. Men lidt efter lidt har Washington heraf uddraget Retten for sig selv til Intervention i alle Konflikter. U. S. A.s skrappe Indblanding f. Eks. i Panama, paa Cuba og i Nicaragua er tydelige Beviser herpaa. Og som Følge heraf er Spørgsmaalet om Forholdet mellem Folkforbúndet og den panamerikanske Monroe-Doktrin fuldt berettiget, og langt fra uden international Interesse.

Det fransk-engelske Flaadekompromis.

Lord Cushendon, der er Formand for den engelske Delegation i Genève, har følt sig nødsaget til at fremkomme med nogle Erklæringer om Afrustningen og læser om det fransk-engelske Flaadekompromis, som Rytterne paa Grund af den engelske Regerings Hemmelighedsfuldhed havde haft saa travlt med. Man ved, at Kellogg demonstrerede ved ikke at sætte sine Ben i England før sin Hjemrejse. Det var i Anledning af Rytter om Krænkelse af Washington-Overenskomsten. Og i Tyskland navnlig frygtede man for, at de ny Aftaler skulde skjule en Genoptagelse af Alliancepolitikken fra før 1914. Dette vilde være intet mindre end Krænkelse af Locarnooverenskomsten.

I sin Erklæring fastsaaer imidlertid Cushendon, at det hele kun drejer sig om et Kompromis, der forener de franske og engelske Synspunkter med Hensyn til at begrænse Bygning af Krigsskibe indenfor de forskellige Kategorier, hvad der jo under Flaadekonferencen blev den Sten, der fik Vognen til at vælte. Da Frankrig og England nu har fundet et fælles Grundlag, har de meddelt dette til Regeringerne i Washington, Rom og Tokio og opfordret disse til at fremkomme med deres Synspunkter. Han benægter, at der findes hemmelige Klausuler i Overenskomsten, der vedrører Samarbejde mellem de to Landes Søstridskræfter under en eventuel Krig. Dette er ganske udelukket, siger han, da det aldrig har været paa Tale.

Nu skriver »Manchester Guardian's« Paris-korrespondent, at disse Lord Cushendons Erklæringer kun har formel Betydning og kun vedrører selve Marineaftalerne. Det er imidlertid ikke muligt at komme bort fra, at Ententen er nyskabt i »forstærket Form«. Desuden har England, for overhovedet at bevæge Frankrig til at gaa med til en Genoplivelse af Ententen, uafhængig af Marinekonferencen maattet gaa med til, at Landreserverne ikke blev medregnet, naar Talen var om Hærenes Afrustning.

Mens et Brev fra Chamberlain til Briand, der er blevet offentliggjort i Amerika, og som der har staet megen Blæst om, saubent er falsk,

kan det, i Følge det engelske Blad, konstateres, at der parallelt med de marine tekniske Forhandlinger har fundet en Brevveksling Sted mellem Briand og Chamberlain. Denne Korrespondance befinder sig i Arkiverne paa Quai d'Orsay i Paris.

Desuden betegnes det som en Leg med Ordene, naar det paastaas, at Flaadekompromiset ikke er et Brud paa Washington-Overenskomsten. Aftalen giver udtrykkelig Krænkelse af det at bygge saa mange Krydsere af ringere Tonnage end 10,000, som det passer det. I Frankrig opfatter man det saadan, og i Amerika er man forstemt. Washington-Overenskomsten hvilede jo først og fremmest paa det Princip, at den engelske og amerikanske Flaade var lige store.

Men lovrigt kan det dog være, at det hele opløser sig i Rog, hvis man skal tro »Evening Standard«, der paastaar, at den engelsk-franske Flaadeoverenskomst holdes hemmelig af den simple Grund, at den aldrig vil blive offentliggjort, men at de to Lande paa Grund af den amerikanske Modstand agter at lade den falde. Og det er vist ogsaa det bedste for alle Parter. Den var jo dog kun en Draabe Malurt i det store Fredsbæger.

Amerikanske Valgchancer.

Valgkampen er begyndt i Amerika. De to Præsidentskabskandidater, Hoover og Smith, holder deres Programtaler henholdsvis for det »republikanske« og det »demokratiske« Parti. Men ingen Moderssæl i Verden, ikke engang i Amerika kan finde et eneste politisk Korn i nogen af dem. Om økonomisk og social Par-tideling i europæisk Forstand er det ikke Tale. To Problemer synes at skulle beherske Valgstemningen, nemlig: Færernes Misforholdene mellem republikanske Regerings Uvilje til at give dem protektionistiske Fordele, der kan holde deres Priser paa Landbrugsprodukter oppe, — og Alkoholforbudet. Spørgsmaalet om en Lempelse af Forbudet ved at tillade lettere Vine og Øl, ikke en Ophævelse, der ikke vil kunne iværksættes uden ved en Kongresbeslutning, benyttes i Valgkampen som Trumfen i et Spil Kort. Hoover holder som Coolidge paa Bevarelsen af Forbudet i sin nuværende Udstrækning, mens Smith saubent har erklæret sig som en Ven

af personlig Frihed paa det spirituelle Omraade. Hoover haaber at vinde de i Forbudshenseende fanatiske Syd-staters Stemmer, skønt disse ellers er demokratisk indstillet; mens Smith angler efter de vistnok store Mængder »vandede« Republikaner i Hoovers Flok. Saaledes flyder alle Skillelinjer ud.

Heller ikke Coolidge har villet forholde sig tavs. Han synes nu paa Slutningen af sin Præsidentperiode at ville fastslaa sit haardkogte politiske Standpunkt. Han udtaler sig om Antikrigspagten. Sagen er, at om Antikrigspagten. Sagen er, at Forvejen ikke er videre venlig stemt mod Kelloggs Forslag, og til sin Tid vil disse vistnok forsøge at hindre Ratifikationen af den underskrevne Pakt. Dertil kommer saa den lidt uvillige Stemning, der er skabt ved den fransk-engelske Overenskomst om Flaaderne.

Imidlertid erklærede Coolidge i en Tale i Wisconsin forleden, at han ikke ventede nogen Indskrænkning i de forenede Staters Hær og Flaade-program som Følge af Kelloggpagtens Underskrift. Antikrigspagten, sagde han, blev hovedsagelig kun sluttet for at undga Angrebskrige. Amerikas Hær og Flaade var derimod kun Instrumenter til Forsvar, og blev saaledes ikke berørt af Pagten. Ialt-fald vilde det være bedre at afvente Magternes og Senatets Ratifikation af Antikrigspagten for man diskuterede, hvad der saa skulde ske.

Dog var Coolidge saa naadig ikke at ville indvende noget imod Englands Færeløsheds af Pagten for Folkforbúndet — skønt han ikke kendte den virkelige Hensigt med dette. Han kunde dog ikke tro, at Folkforbúndet kunde have nogen-somhelst Indvending imod Pagten, da Forbúndet jo selv var et Fredens-Instrument.

Skinhellighed alt sammen. En med politisk Tankegang fortrolig Euro-pæer forstaaer ikke ret meget af de i Bunden naar kapitalistiske, i Munden sødmodt moralske Principper, der raader i amerikansk Politik. Som med Valgkampen saaledes med den Antikrigspagt, Amerika selv er Fader til, or som ansvarlige Kredse af sure Hensyn, fordi England og Frankrig træffer Nabofafler, nu allerede for Undertegnelsen forsøger at forringe. Man maa være 100 pCt. Amerikaner for at begribe det.

hugin loypur múgván um brúna. Í 4 langar tímar varar bardagin, múgván streymar inn úr öllum ættum.

Til endan gevst kommandanturinn De Launay. Harðræðisbörnin er stormað og fallin. Múgván trokar seg inn. Nakrar fáar mínútur seinni, meðan júlíkvaldsólin stavar á glæ yfir sláttunum, kinnandi fríðfullum bygdarlogum ella spunakunum við teitra einslugu smáttu. ferðast gjögnum Parisarborg hitt blóðrjódda hövur kommandantsins. De Launay's, uppi á einari stong, meðan hin blóðugi bulur hannis liggur fyrri durunum á fongslinum. Tað, at Bastillian er fallin, hefur skakað Fraklandi í tess insta tilverunnardýpi.

Ein hövuðsatvöldin til kollveltingina, ið her byrjaði, var tann neyð, sum yfirvaldið við sínum oyðslusemi hevði hált ómanyvir Frakland. Dirvi til at bróta hitt gamla niður og reisa eitt samfelag á nýggjan stovn hevði fólkid fingið gjögnum tann uppýsning, sum frægir óeginnyttugir menn eina hálva öld frammanundan hövdu spreitt út um landið. Hitt samankomna fólkatingið, sum kongur hevði kallað saman, men ikki kundi fáa til at fara heimaftur, hevði studda fólkunum til uppreis; men tað vóru tó fáir av tingmonnum, sum fóru við í bardagan.

Hvorjar vóru tá hesar frælsishetjur? —

Oddamenninir vóru vanligir soldátar, einstakir herhövdingar, smáhándilsmenn og verkstjórnar. Herliðið var alt smáborgarafólk og handverksmenn. Á listanum yvir teir, sum intóktu Bastilluna, var eingin pengamaður, kapitalistur, stórkeypmáður, verksmíðuharri ella sakførari, hóast tað var av tilfíkum stórborgarum, fólkatingið var samansett.

Í hesari fyrstu atlogu, og í teim fylgjandi bardogum, sum vóru byrjanin til endan á einaveldinum í Europa, var tað stoðugt hin fátæki, ognarleysi arbeiðarin, sum gekk á odda, men tá avturkaði hvorja ferðina, stóð hann á sama stóði sum áður, fátækur og ulla avírkan á landastjórnina.

Frá 1789 til 1791 slongdust ymsir flokkar við ræði í Fraklandi, og tilgongdin var bæði blóðug og ymslig; Stórborgararnir, sum norðu at sær og skipaðu fyrri landsins fígurarmálum og vinnuvegum, hövdu stoðugt og framvegis brúk fyrri múgvuni í bardaganum móti bæði innan- og ullaaveldisfígurum. Har mátti tí eisini gevast múgvuni eftirliti, og í ókkurt um eitt ár hövdu Sansculottarnir ræði í Paris. — (Sansculottar vóru langbuksmenn, arbeiðarar og smáborgarar í mótsætning til stórborgarar, ið vóru knebuksmenn). Hin franska stjórnarskráin av 1793 leit á vanligan valrett, og mangar lógir vóru sama ár gívarnar hinum fátæka til frama; men hella fekk alt ein bráðan enda.

Tá ið Robespierre við hjálp av smámannaliðinum hevði sligið allar innanveldis- og ullaaveldisfígurundar til jarðar, varð hann feldur og dripin. Bestaborgarskapurin selt seg síðan væl tilrættis fyrri í náðum at njóta fruklarnar av tí rikidomi, kollveltingin hevði fort í hansara hendur. Í 1795 kom nýggj stjórnarskrá, har valrætturin varð dáliga skerdur, og nú byrjaði ein tíð, tá hin hægri stórborgarin livdi í sama vællevnaði, sum aðal-máðurin áður, og norði dáliga um sín egna penga-pað av sveitta og sliti arbeiðarans. Stórborgarin vildi nú hava frið, og hann fann í Napoleon Bonaparta eina hóskandi láturverju fyrri seg móti einum

trýfatum fígurjunda: Hinum gamla konga- og kirkjuveldinum í Fraklandi, ullaaveldisfígurjundum í grannalöndunum og síðst men ikki minst: hini vaksandi javnaðarmannarórluni.

Robespierre var í sínari tíð furin fram við grimuligari hevnd og harðræði móti sínum fígurjundum, og tað var ein av grundunum til, at hann fekk so bráðan bana. Hann var ikki javnaðarmaður í nútíðans fatan, hann var ikki friðar- og ríðgerðarmaður; men tað hevði ivaleyst svara tað sama, um hann hevði verið tað, í samtíðarmaður hanns Babeuf, sum var sannur javnaðarmaður í fatan nútíðans og Robespierre mótsettur av lyndi, vann heldur ikki á mál. Í 1797 mátti eisini hann saman við mongum øðrum missa hövdið undir falloksuni. Hann fall fyrri svikaráðum frá sínum egnu.

Enn fataði hin ognarleysi arbeiðarin ikki tann sannleika, at einasti vegur til hansara frama gongur gjøgnum hin allmenna valrættin til tess, at stjórnarvaldið liggur í hansara egnu hondum. Hann kann gera so mangar kollveltingar, hann vil, hann verður aftaná hvorja ferð, tá avturkar, burturkastaður sum eitt útslítið amboð, um hann ikki dugur at átnýta sigurin so, at hann fær stjórnarvaldið sjálvur. Lítur hann øðrum, sum bert fagurliga láta og rósa honum fyrri dirvi og dáð, stjórnarvaldið i hendur, gongst tað honum illa.

Aftaná deyða Babeufs tóktist javnaðarmannastevnan at vera kolnað út í Fraklandi, og Napole-onstíðin, sum aftaná fylgdi, er ein tíð, tá ríkmanna-liðið tykist at sita tryggri í hásetinum enn nakrantíð áður. Napoleon, sum sjálvur hevði brúkt tað valdið, hitt franska ríkmannaliðið hevði givið